

In memoriam

MOTTO : „Ceea ce de mult căutam
— definiția timpului — s-a oferit
de la sine”.

Marius Robescu

Avea o delicatețe princiară. Nu s-a îmbulzit niciodată. Nici la glorie, nici la bucuriile vieții, nici chiar la scris. Știa să aleagă. Și la oameni, și la frunze, și la depărtări, și la spectacole.

Căci poetul, autenticul și însinguratul poet Marius Robescu, înțeleptînd răbdător în demnitatea poeziei sale ca puțini alții, era și un veritabil critic dramatic. „Spiritul insetat de real” — cum avea să-și definească, emblematic, antologia de versuri apărută în 1980 la „Cartea românească” — găsea poate în teatru o aurită cale de mijloc a esențelor vieții, între brutala presiune a realului, atât de dureros resimțită, și abstractul glacial al poeziei sale, superior contemplativă.

Îl bănuiesc iubind cu nesaț aura teatrului, lăsîndu-se absorbit de misterul ei inefabil, pentru a se pătrunde de acea bucurie de o clipă a reprezentației scenice, pe care ea și-o plătește de fiecare dată onest, cu asumata condiție a extincției. Poate chiar de aici dorința lui de a scrie cronică dramatică, de a se „achita” — cu o de nimic tulburată onestitate — pentru bucuria primită, prelungindu-i existența în pagina cronicii, dar distilîndu-i valorile cu severitatea respectului pentru cuvînt scris, menit să înfrunte trecerea timpului. Gestul stringerii citorva dintre cronicile sale, publicate între 1970 și 1980, în volum — *Autori și spectacole*, apărut tot în 1980, la editura „Eminescu” — nu poate avea decît aceeași semnificație. De atunci și pînă la stingerea din viață, la numai 42 de ani, într-un înfrigurat octombrie al anului 1985, au mai trecut însă cinci ani, în care criticul teatral Marius Robescu a continuat să scrie cu promptitudine și continuitate, mărturia importantă și dreaptă a cronicilor sale meritînd cu prisosință a se regăsi într-un ultim volum, postum, de scrieri teatrale.

Voit nespectaculos în poezie, ca și în cronică, era dornic să ajungă — cu mijloacele specifice fiecăreia — la esența realului, trecînd cu bună știință peste lucrurile care i se păreau neimportante, tocmai pentru că puteau fi ușor presupuse, deduse sau imaginate de lectorul său, considerat de fiecare dată un partener avizat al discursului poetic sau critic. Recitîndu-i cronicile — în care-și găsește o deplină acoperire dezideratul criticii „participative”, „cu ochiul pururi candid”, dar și cu „gîndire independentă” — vom fi încă o dată surprinși de concizia și concentrația lor ideatică, un spirit echilibrat luîndu-și în posesie obiectul critic cu rigoare și acuitate analitică, semnificațiile de profunzime ale faptului scenic fiind văzute, atunci cînd e cazul, într-o perspectivă culturală amplă și integratoare.

În cuvinte puține, dar intens caracterizante, sînt sesizate particularitățile unor viziuni și stiluri regizorale (Horea Popescu, Aureliu Manea, Mihai Berechet, Alexandru Tocilescu, Liviu Ciulei, Gheorghe Harag), criticul refuzîndu-și constant orice intruziune a poetului și „poeticului” în cronică. Tonul e sobru, expresia e limpede și exactă, repudiînd adjectivele devenite locuri comune, judecata de valoare decurge firesc, din logica argumentației. Interpretările actoricești sînt supuse și ele unui sever examen critic, dar, și aici, e sesizabil refuzul calificativelor, în favoarea demersului analitic, capabil să pătrundă în intimitatea procesului de

creație, pentru a spune de fiecare dată ceva cu adevărat relevant despre jocul actorului, despre arta sa.

Remarcabile — nu o dată cu valoare de referință, prin finețea și subtilitatea observațiilor — sînt și opiniile criticului privitoare la psihologia personajelor și valoarea planurilor interferente în dramaturgia shakespeareană, ca și cele referitoare la dramaturgia românească, de la Alecsandri și Caragiale, pînă la Mazilu, Sorescu și D. R. Popescu.

Totdeauna informat, aducînd în discuție opinii critice de incontestabilă notorietate, de care uneori nu ezita să se delimiteze tranșant, criticul venea „din literatură” și lucrul acesta se simțea în lipsa de complexe în fața marilor autori și a operelor celebre, care puteau (ca și în cazul lui Ibsen) să nu-l mai entuziasmeze, cronicile sale înregistrînd, în fapt, cu obiectivitate, o reacție a spiritului epocii, de o incontestabilă valoare documentară.

Sigur că nu putea fi infailibil, în toate judecățile sale, dar avea, mai presus de toate, o mare franchețe, de nimeni și de nimic „nuanțată” — adică de nici o autoritate a vieții literare sau teatrale, de nici o conjunctură a momentului, de nici un „interes”, în afara celui estetic. Senin, destins și imperturbabil, aducea cu sine un grăunte în plus de certitudine și stabilitate, întrucîmpind, prin felul său de a fi, de a gîndi și de a scrie, acel „postulat” al „calificării morale a criticului”, de la care nu s-a abătut niciodată.

A fost, pentru mulți dintre noi, Marius. Acum s-a retras, la fel de discret precum a trăit, între copertile cărților sale, pentru a rămîne, încă mai enigmatic decît l-am cunoscut, Marius Robescu.

Victor PARHON

CALEIDOSCOP CALEIDOSCOP

● În cadrul schimburilor cu Teatrul „Polski” din Bydgoszcz (R. P. Polonă), Teatrul Bacovia din Bacău a prezentat la Bydgoszcz și la Inowrocław spectacolele Chirița în carnaval după Vasile Alecsandri și Capul de rățoi de G. Ciprian. După cum rezultă din presa de specialitate poloneză, spectacolele s-au bucurat de succs. ● La Teatrul de Stat din Turda a avut loc premiera cu Tezaurul lui Justinian de Al. Voitin, în regia lui Mircea Moldovan și scenografia lui Gh. Matei. Tot aici a fost prezentat publicului spectacolul Chirița în provincie de Vasile Alecsandri, în regia lui Ioan Pitariu și scenografia lui Gheorghe Matei. Rolul titular îl joacă, alternativ, Tamara Buciuceanu-Botez și Maria Junghietu. ● Potrivit tradiției, la Studioul Casandra s-au intitulat actorii care au absolvit acum douăzeci de ani Institutul de artă teatrală și cinematografică. Au fost de față, printre

alții, Olga Bucătaru, Ileana Cernat, Viorel Comănici, Mihai Clita, Emil Hossu, Florin Măcelaru. Silvia Năstase, Cornel Nicoară, Alexandru Repan, Ileana Sandu, Ștefan Sileanu, Ovidiu Schumacher, Dan Tufaru, Dorel Vișan. Spre marea noastră regret, Ion Bog și Alexandru Bocăneț nu mai sînt. ● În revista „Flacăra” din 25 octombrie am citit cu interes interviul lui Radu G. Țeposu luat dramaturgului și directorului de teatru Mircea Radu Iacoban. În numărul din 2 noiembrie al aceleiași reviste am urmărit cu plăcere dialogul lui George Arion cu regizoarea Anca Ovanez-Doroșenco. ● O premieră pe țară din dramaturgia bulgară: piesa Preeria de Boris Aprilov a fost prezentată la Teatrul „Ion Vășilescu” din Giurgiu, în regia artistului emerit Dan Nasta, cu Sanda Maria Dandu, Anca Alecsandra, Constantin Răschitor și Mircea Dascaluc. ● A încetat din viață Virgil Raiciu, cu-

noscut și apreciat actor al Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași. ● Răsfoim cu delectare albumul editat de Teatrul „Nottara” și intitulat, Horațiu despre Mălăele. Bineînțeles, albumul conține numeroase și extrem de izbutite caricaturi realizate de prețuitul actor. ● Dintre titlurile care ne-au reținut atenția, în ultima vreme, în librării, vă propunem: Natalia Stancu: Horia Lovinescu — O dramaturgie sub zodia lucidității (Editura „Dacia”), Mihail Sebastian — Teatru (Editura „Eminescu”), Emil Botta — Cavalerul cu Melc de aur, ediție bilingvă româno-franceză (Editura „Minerva”), H. Nicolaide — 1001 de zimbete (Editura „Cartea Românească”) și Antoaneta C. Iordache — Cursiv de septembrie (Editura „Cartea Românească”). ● Redactorii și colaboratorii revistei „Teatrul” urează mult îndrăgiților lor cititori un călduros „LA MULȚI ANI”
FAIMA